

Modelprogramma gemeenteraads- verkiezingen 2026

Inspiratie voor lokale verkiezingsprogramma's

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Een stevige gemeentelijke aanpak tegen racisme.....	5
2.1	Verkort programmapunt:.....	5
2.2	Uitgebreidere paragraaf: de strijd tegen racisme.....	5
2.2.1	Onderwijs en bewustwording	5
2.2.2	Zorg en welzijn.....	5
2.2.3	Wonen en veiligheid.....	5
2.2.4	Arbeidsmarkt en gemeente als werkgever.....	6
2.2.5	Gemeentelijke overheid en representatie	6
2.2.6	Politie, handhaving en veiligheid.....	6
2.2.7	Kunst, cultuur en media	6
2.3	Aanvullende punten:.....	6
2.3.1	Gemeentelijk slavernij- & kolonialisme-onderzoek	6
3	Klimaatactie en natuurherstel	7
3.1	Eerlijke en concrete informatie over de klimaatcrisis.....	7
3.1.1	Klimaatklok.....	7
3.2	We organiseren een klimaat-crisisberaad.....	7
3.3	Eerlijke transitie	7
3.3.1	Collectieve inkoop van energie(besparende) maatregelen	7
3.3.2	Klimaatshadefonds	8
3.4	Biodiversiteit en landbouw	8
3.4.1	Verbod van bestrijdingsmiddelen	8
3.4.2	Biologisch en plantaardig aanbod	8
3.5	Geen ruimte voor fossiel.....	8
3.5.1	Geen ruimte voor fossiele reclame op straat.....	8
3.5.2	Geen vervuilende industrie in [gemeente X]	8
4	Demonstreren is een mensenrecht	9
4.1	Verkort programmapunt.....	9
4.2	Uitgebreidere paragraaf:	9
4.2.1	Laagdrempelige kennisgeving van demonstraties	9
4.2.2	Demonstratierecht als uitgangspunt, geen veiligheidsrisico.....	9
4.2.3	Gelijkwaardige dialoog met organisatoren	9
4.2.4	Maximale bescherming van vreedzame demonstranten.....	9
4.2.5	Democratische controle en evaluatie.....	9

4.2.6	Scholing voor ambtenaren en politie.....	9
4.2.7	Terughoudendheid bij noodbevelen	9
5	Geweld tegen vrouwen is onacceptabel.....	10
5.1	Verkort programmapunt.....	10
5.2	Uitgebreid programmapunt Onze straten zijn van iedereen	10
5.2.1	Inzet van ervaringsdeskundigen.....	10
5.2.2	Doorbreken cirkel van geweld.....	10
5.2.3	Laagdrempelig steunpunt.....	10
5.2.4	Bescherming van vrouwen tegen geweld.....	10
5.2.5	Voldoende hulp en aandacht voor plegers van geweld.....	10
6	Wat is een amendement?	13
7	Let op: de procedure verschilt per afdeling!	14
7.1	Voordat je begint te schrijven:.....	14
7.2	Na het schrijven:.....	14
7.3	Stappenplan	14

1 INLEIDING

Op 18 maart 2026 gaan we opnieuw naar de stembus voor de gemeenteraadsverkiezingen. Hoewel dat voor velen nog ver weg lijkt, zijn veel GroenLinks- en PvdA-afdelingen al druk bezig met de voorbereidingen. Nu is hét moment om onze gezamenlijke koers te bepalen – en die koers willen wij nadrukkelijk naar links én naar boven trekken.

Dit modelprogramma, opgesteld door LinksBoven, is bedoeld als aanvulling op het reeds vastgestelde landelijke raamprogramma van GroenLinks-PvdA. Het raamprogramma biedt de basis, maar op enkele fundamentele en ontbrekende thema's voegen wij hier extra accenten en concrete voorstellen toe. Daarmee willen we afdelingen inspireren om hun lokale programma's radicaler, socialer en groener te maken.

De thema's die we hier uitwerken, zijn:

- Klimaat en natuur
- Demonstratierecht
- Racisme
- Geweld tegen vrouwen

Daarnaast besteden we aandacht aan kleinere, maar belangrijke onderwerpen, zoals de democratische economie en discriminatie. We sluiten waar mogelijk aan bij handreikingen en voorstellen die al ontwikkeld zijn door andere werkgroepen, zoals de Werkgroep Humaan Asiel en Migratiebeleid.

Dit modelprogramma is nadrukkelijk geen kant-en-klaar document. Elk punt kan letterlijk worden overgenomen, maar minstens zo goed aangepast aan de lokale realiteit van jouw gemeente. Het doel is om te inspireren, richting te geven en handvatten te bieden voor sterke, linkse gemeentelijke programma's. Tegelijkertijd nodigen we leden uit om nieuwe ideeën en voorstellen aan te dragen: ons programma blijft in ontwikkeling en groeit door gezamenlijke inbreng.

LinksBoven is meer dan een politieke inhoudelijke lijn; het is een beweging die vertrekt vanuit bottom-up principes. Wij zien de linkse politiek niet enkel als iets van gekozen vertegenwoordigers, maar als een breed netwerk van maatschappelijke initiatieven, protestbewegingen en actieve leden. Onze programmapunten zijn daarom gebaseerd op input van sociale bewegingen, zoals Extinction Rebellion, Nederland Wordt Beter en MiGreat.

Met dit modelprogramma willen wij bijdragen aan die beweging. Zodat onze afdelingen niet alleen deelnemen aan de verkiezingen van 2026, maar die ook aangrijpen om sociale verandering te versnellen – van onderop naar linksboven.

Heb je vragen of opmerkingen? Neem contact met ons op via contact@linksboven.org

2 EEN STEVIGE GEMEENTELIJKE AANPAK TEGEN RACISME

2.1 VERKORT PROGRAMMAPUNT:

“Onze gemeente strijdt actief tegen racisme en uitsluiting. Wij erkennen de doorwerking van het slavernij- en koloniale verleden, bevorderen gelijke kansen in onderwijs, zorg, wonen en werk, en investeren in representatie en emancipatie van de gemarginaliseerde gemeenschappen. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor anti-zwart racisme, islamofobie, antisemitisme en anti-aziatisch racisme. Racisme hoort niet thuis in onze samenleving – en zeker niet in onze gemeente.”

2.2 UITGEBREIDERE PARAGRAAF: DE STRIJD TEGEN RACISME

Institutioneel racisme is ook in onze gemeente een realiteit. Het tast de veiligheid, gezondheid en kansen van inwoners aan. We erkennen dat er groepen zijn in [gemeente X] die steeds vaker en steeds heftiger slachtoffer zijn van racisme. Denk aan de zwarte gemeenschap, de islamitische gemeenschap of de Aziatische gemeenschap. We kiezen daarom voor actief beleid tegen racisme en vóór de emancipatie en representatie van gemarginaliseerde groepen.

Wij erkennen dat racisme niet alleen een individueel probleem is, maar ook ingebakken kan zitten in instituties. Onze gemeente moet daartegen krachtig optreden. Daarbij werken we samen met de lokale gemeenschappen en organisaties.

2.2.1 Onderwijs en bewustwording

- We stimuleren dat scholen in onze gemeente les geven over het slavernij- en koloniale verleden, racisme en diversiteit. Hierbij hebben we er aandacht voor dat alle aspecten van het Nederlandse koloniale verleden aan bod komen. Ook onderdelen die vaak worden vergeten, zoals het slavernijverleden in de Oost en de geschiedenis over contractarbeiders.
- Gemeentelijke subsidies voor cultuur en educatie gaan ook naar initiatieven die werken aan dekolonisatie van het curriculum en representatieve erfgoedzorg (bijv. in samenwerking met lokale archieven en musea).

2.2.2 Zorg en welzijn

- Wij zorgen dat gemeentelijke zorg- en welzijnsinstellingen discriminatie actief bestrijden. Training in interculturele zorg en anti-racisme wordt verplicht bij gesubsidieerde instellingen.
- Toegang tot zorg en ondersteuning is gegarandeerd voor iedereen, ongeacht verblijfsstatus of taalvaardigheid.

2.2.3 Wonen en veiligheid

- Wij pakken discriminatie op de woningmarkt keihard aan, samen met woningcorporaties en makelaars.
- Leegstaande gemeentelijke panden kunnen beschikbaar gesteld worden voor maatschappelijke initiatieven waar mensen van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten. We creëren culturele centra waar ruimte is voor activiteiten.

2.2.4 Arbeidsmarkt en gemeente als werkgever

- De gemeente geeft het goede voorbeeld: personeelsbestand en leidinggevende posities weerspiegelen de diversiteit van onze stad.

2.2.5 Gemeentelijke overheid en representatie

- De gemeente stelt een jaarlijks actieplan tegen institutioneel racisme op, in samenwerking met lokale organisaties en experts.
- Gemeentelijke subsidies of samenwerkingen worden beëindigd met organisaties die zich schuldig maken aan discriminatie.

2.2.6 Politie, handhaving en veiligheid

- Wij werken samen met politie en justitie om etnisch profileren tegen te gaan.
- Boa's en politie in onze gemeente krijgen training in anti-racisme en vooroordeelbewustzijn.
- Boa's worden in [gemeente X] toegestaan om religieuze uitingen te dragen. Dat betekent dat een politieagente die moslima is gewoon haar hijab kan blijven dragen.
- Klachten over discriminatie door handhavers worden onafhankelijk onderzocht.

2.2.7 Kunst, cultuur en media

- De gemeente ondersteunt kunstenaars, media-initiatieven en culturele instellingen die bijdragen aan representatie en bestrijding van racisme.
- Wij investeren in erfgoedprojecten die de geschiedenis en bijdragen van gemarginaliseerde groepen zichtbaar maken.

Deze punten kun je opnemen in het programma. Ze zijn onderverdeeld onder verschillende kopjes. Je kunt ze als één paragraaf opnemen of verspreid over de verschillende thema's. Deze programmapunten zijn gebaseerd op:

- [Agenda Aanpak Anti Aziatisch racisme](#)
- [Manifest tegen Islamofobie](#)
- [Zwart Manifest](#)

2.3 AANVULLENDE PUNTEN:

2.3.1 Gemeentelijk slavernij- & kolonialisme-onderzoek

We gaan officieel onderzoek doen naar de betrokkenheid van [gemeente X] bij het kolonialisme en de slavernij. Volgend op dit onderzoek gaan we in gesprek met de nazaten van tot slaaf gemaakten over een passende reactie en herstelmaatregelen. We stellen geld beschikbaar voor lokale gemeenschappen om herdenkingen van het slavernijverleden en vieringen van de afschaffing ervan te organiseren. Denk hierbij aan Ketu Koti.

Toelichting: Steeds meer gemeenten, zoals Amsterdam, Groningen of Leeuwarden, hebben onderzoek gedaan naar hun betrokkenheid in de slavernij. In Groningen en Amsterdam heeft de burgemeester hier formeel excuses voor aangeboden. Als jouw gemeente nog geen onderzoek heeft gedaan, is het waardevol om dit op te nemen in het programma. Als jouw gemeente wel onderzoek heeft gedaan, maar een passende reactie nog is uitgebleven, is het goed om samen met nazaten te kijken naar wat een passende reactie is.

3 KLIMAATACTIE EN NATUURHERSTEL

3.1 EERLIJKE EN CONCRETE INFORMATIE OVER DE KLIMAATCRISIS

3.1.1 Klimaatklok

- In [Gemeente X] plaatsen we een klimaatklok in de openbare ruimte en op onze gemeentelijke websites.

Toelichting: In verschillende gemeenten gebeurt dit al. Check voor meer informatie op de website van climateclock.world.

- We publiceren en onderhouden een lokale klimaatmonitor, zodat inwoners op het niveau van hun wijk kunnen bijhouden wat hun energieverbruik is, hoeveel energie er wordt opgewerkt en hoe klimaatadaptief de wijk is.

Toelichting: Dit gebeurt al in bijvoorbeeld de gemeente Groningen. Het RVO ondersteunt een dergelijke Regionale Klimaatmonitor. Check voor inspiratie de [klimaatmonitor van Groningen](#).

3.2 WE ORGANISEREN EEN KLIMAAT-CRISISBERAAD

- We starten een geloot klimaatcrisisberaad met als mandaat: voorstellen doen voor een snelle, rechtvaardige route naar klimaatneutraliteit. We maken op voorhand afspraken wat er met de voorstellen van het burgerberaad wordt gedaan.

Toelichting: Een klimaatcrisisberaad is een burgerberaad dat de ernst van de klimaatcrisis in haar opdracht meekrijgt. Het is belangrijk om de noodzakelijkheid van een stevige klimaataanpak blijvend te communiceren. Een dergelijk burgerberaad is al eerder georganiseerd in Rotterdam. In andere gemeenten, zoals Schagen of Hoeksche Waard, lopen de voorbereidingen.

Check voor meer informatie:

- Burgerberaad Klimaat op [de website van Gemeente Rotterdam](#).
- Voorbeelden van burgerberaden op [de website van Extinction Rebellion](#).

3.3 EERLIJKE TRANSITIE

3.3.1 Collectieve inkoop van energie(besparende) maatregelen

- We faciliteren collectieve inkoop van isolatie en zonnepanelen en bieden leningen met lage rente of 0% voor huishoudens onder een inkomensgrens. We koppelen dit aan bewonersvoorlichting.

Toelichting: Er zijn nu al gemeenten die experimenteren met nulprocentleningen in prestatieafspraken, zoals de gemeente Rotterdam. Gemeenten kunnen hiervoor subsidieregelingen opzetten. Op deze manier stimuleer je als gemeente dat groepen inwoners gaan verduurzamen, in plaats van individuen én worden financiële drempels (deels) weggenomen.

3.3.2 Klimaatschadefonds

- We richten lokaal een fonds in (gefinancierd uit gemeentebegroting en incidentele regionale middelen) voor hulp/compensatie bij hitte-schade, woningaanpassingen na overstroming of extra kosten door klimaathinder voor kwetsbare huishoudens.

3.4 BIODIVERSITEIT EN LANDBOUW

3.4.1 Verbod van bestrijdingsmiddelen

- We nemen een gemeentelijk verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen in alle gemeentelijke groen-/wegbeheercontracten en handhaven dit actief.

Toelichting: Professioneel gebruik van sommige bestrijdingsmiddelen buiten de landbouw is wettelijk beperkt. Diverse gemeenten hebben lokaal beleid of vrijwillige verbodsbepalingen. Bekijk ook de gemeentelijke handleiding 'Regulering Bestrijdingsmiddelen' op [de website van Natuur & Milieu](#).

3.4.2 Biologisch en plantaardig aanbod

- We gaan aan de slag met een voedselagenda, waarin de volledige voedselketen op de schop gaat. Biologische productie van eten, waar de boer eerlijk voor betaald krijgt. Daarnaast stimuleren we plantaardig voedsel en zetten we in op een eiwittransitie.

Check voor meer inspiratie de routekaart naar gezond, duurzaam en plantaardig voedsel op [de website van de gemeente Groningen](#).

3.5 GEEN RUIMTE VOOR FOSSIEL

3.5.1 Geen ruimte voor fossiele reclame op straat

- We verbieden fossiele reclame in de publiek toegankelijke ruimte. Op abri's, billboards, lantaarnpalen en digitale schermen op straat mag niet meer geadverteerd worden voor zaken die bijdragen aan de opwarming van de aarde.

Toelichting: Dit is een programmapunt gebaseerd op [Reclame Fossielvrij](#). Verschillende andere gemeenten hebben dit verbod al geïmplementeerd, zoals [Den Haag](#) en Utrecht.

3.5.2 Geen vervuilende industrie in [gemeente X]

- In [gemeente X] is geen ruimte meer voor vervuilende industrie. Of dat nu gaat om de uitstoot van broeikasgassen en fijnstof, of de lozing van afvalwater. We voeren een zero-tolerance beleid op vervuiling in de gemeente. Hiervoor gebruiken we de mogelijkheden die de omgevingswet ons biedt. Samen met bedrijven die moeten krimpen, maken we een plan hoe hun werknemers worden begeleid naar ander werk.

Toelichting: We willen af van vervuilende bedrijven. De nieuwe omgevingswet biedt mogelijkheden om grenzen te stellen aan de uitstoot van bedrijven. Sommige bedrijven zullen daarom moeten krimpen of zelfs sluiten. Maar het is dan wel ook belangrijk dat gemeentes dan ook bedrijven wijzen op een 'just transition plan', waarbij medewerkers eerlijk begeleid worden naar ander werk. En hen daar zo mogelijk in begeleiden. Dit zorgt ervoor dat de medewerkers van een bedrijf daar niet de dupe van worden.

4 DEMONSTREREN IS EEN MENSENRECHT

4.1 VERKORT PROGRAMMAPUNT

“In onze gemeente beschouwen wij demonstreren als een mensenrecht. Wij zorgen ervoor dat demonstraties laagdrempelig kunnen worden aangemeld, dat de burgemeester slechts in uiterste nood ingrijpt, dat vreedzame demonstranten actief beschermd worden, en dat gemeenteraad en samenleving samen leren van de praktijk.”

4.2 UITGEBREIDERE PARAGRAAF:

4.2.1 Laagdrempelige kennisgeving van demonstraties

- We maken de aanmeldprocedure voor demonstraties eenvoudig, digitaal en toegankelijk voor iedereen. Een te late of ontbrekende kennisgeving is nooit een reden om een demonstratie te verbieden.

4.2.2 Demonstratierecht als uitgangspunt, geen veiligheidsrisico

- [Gemeente X] ziet demonstraties primair als een fundamenteel mensenrecht, niet als een verstoring van de openbare orde. Beperkingen worden alleen opgelegd als dat strikt noodzakelijk is voor veiligheid of gezondheid.

4.2.3 Gelijkwaardige dialoog met organisatoren

- De gemeente treedt in een open gesprek met organisatoren en legt eventuele voorschriften transparant en tijdig uit. Elke demonstratie wordt apart beoordeeld, er zijn geen standaardbeperkingen.

4.2.4 Maximale bescherming van vreedzame demonstranten

- De politie beschermt demonstraties actief tegen tegenprotesten of vijandig publiek. Het vragen van ID's of het willekeurig aanhouden van vreedzame demonstranten wordt uitgesloten.

4.2.5 Democratische controle en evaluatie

- De gemeenteraad bespreekt jaarlijks het demonstratiebeleid en de praktijk, inclusief evaluaties van grote demonstraties. Na afloop van een demonstratie gaat de gemeente in gesprek met organisatoren, politie en betrokkenen.

4.2.6 Scholing voor ambtenaren en politie

- Alle gemeentelijke medewerkers en politiefunctionarissen die betrokken zijn bij demonstraties krijgen training in mensenrechten en het demonstratierecht.

4.2.7 Terughoudendheid bij noodbevelen

- Een noodbevel om een demonstratie te beëindigen wordt alleen in zeer uitzonderlijke gevallen ingezet, bijvoorbeeld bij reële en acute dreiging van ernstig geweld of rampen.

Bekijk ook de [11 punten van het Manifest Demonstratierecht](#) van AmnestyNL.

5 GEWELD TEGEN VROUWEN IS ONACCEPTEBEL

5.1 VERKORT PROGRAMMAPUNT

“Te vaak zijn er incidenten van geweld of intimidatie tegen vrouwen. Dat is onacceptabel. De straten en huizen van [gemeente X] horen veilig te zijn voor iedereen. We ontwikkelen een gemeentelijke aanpak om geweld tegen vrouwen in [gemeente X] stevig aan te pakken en uit te bannen. Dat doen we samen met partners als de politie, het OM en in het bijzonder ervaringsdeskundigen.”

5.2 UITGEBREID PROGRAMMAPUNT ONZE STRATEN ZIJN VAN IEDEREEN

In [gemeente X] willen wij een samenleving waar iedereen zich veilig voelt – thuis, op straat en op school. Genderspecifiek geweld is nog steeds een groot probleem en de harde realiteit is dat dit geweld in de meeste gevallen door mannen wordt gepleegd.

Tegelijkertijd erkennen wij dat vrouwen nu vaak te weinig bescherming en steun krijgen. Onze inzet is daarom tweezijdig: aan de ene kant zorgen we dat mannen leren verantwoordelijkheid te nemen en herhaling te voorkomen, aan de andere kant versterken we de positie en veiligheid van vrouwen. Zo bouwen we in [gemeente X] aan een samenleving waarin geweld tegen vrouwen geen plek meer heeft.

5.2.1 Inzet van ervaringsdeskundigen

- Wij zetten nadrukkelijk in op de inzet van ervaringsdeskundigen en een sterke samenwerking tussen hulpverlenende instanties, zodat huiselijk geweld en andere vormen van genderspecifiek geweld sneller worden herkend en aangepakt.

5.2.2 Doorbreken cirkel van geweld

- We werken samen met basisscholen en middelbare scholen in [gemeente X] om de cirkel van geweld te doorbreken. Vooral jongens maken we op jonge leeftijd bewust van problematische genderrolpatronen en gedrag dat kan leiden tot geweld.

5.2.3 Laagdrempelig steunpunt

- Wij richten in [gemeente X] een laagdrempelig steunpunt op waar vrouwen en andere betrokkenen terecht kunnen voor betrouwbare informatie, met name op juridisch en financieel gebied, zodat zij goed op de hoogte zijn van hun rechten.

5.2.4 Bescherming van vrouwen tegen geweld

- Wij waarborgen dat de gemeente [gemeente X] voldoende bescherming biedt aan vrouwen die te maken krijgen met geweld. Melden moet altijd veilig zijn en de angst voor bedreiging door gewelddadige partners moet zoveel mogelijk worden weggenomen.

5.2.5 Voldoende hulp en aandacht voor plegers van geweld

- Wij zorgen ervoor dat er in [gemeente X] ook voldoende hulp en aandacht beschikbaar is voor plegers van genderspecifiek geweld, zodat herhaling wordt voorkomen en nieuwe slachtoffers worden beschermd.

Publieke voorzieningen ook écht publiek

We gaan actief aan de slag met het overnemen of publiek organiseren van publieke voorzieningen, zoals energie, warmte en afval. We zorgen voor democratische sturing op deze voorzieningen door deze zoveel mogelijk coöperatief in te richten.

Toelichting: Dit is een programmapunt gebaseerd op [The Future is Public](#). We willen publieke voorzieningen weer écht publiek maken door ze ook als collectief eigendom te zien. Grotere en middelgrote gemeenten hebben hierin schaalvoordeel. Kleinere gemeenten zullen moeten samenwerken met andere gemeenten. Er zijn veel gemeenten die experimenteren met een gemeentelijk warmtebedrijf of energiebedrijf. Die ontwikkeling willen we doorzetten.

'24-uursloketten' voor ongedocumenteerden

We openen een 24-uursloket voor ongedocumenteerden. Via dit loket regelen we opvang en laagdrempelige ondersteuning. Iedereen heeft recht op basisvoorzieningen, ook als je de asielprocedure zonder succes hebt doorlopen.

Toelichting: Dit programmapunt is met name voor gemeenten waar veel ongedocumenteerden verblijven. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om zelf een dergelijke voorziening op te zetten. Kijk voor inspiratie naar [de 24-uursopvang ongedocumenteerden](#) in de gemeente Amsterdam.

We werken samen met coöperaties en sociale ondernemingen

Bij aanbestedingen gaat onze voorkeur uit naar coöperatieve en sociale ondernemingen. Op die manier geven we als overheid het goede voorbeeld: we stimuleren bedrijven waarbij werknemers mede-eigenaar zijn.

Toelichting: Als gemeente kun je ervoor kiezen om samen te werken met bedrijven waarbij werknemers mede-eigenaar zijn.

[Gemeente X] een apartheidsvrije zone

We doen enkel aanbestedingen en gemeentelijke inkopen bij bedrijven die mensenrechten naleven. Dat betekent dat we geen nieuwe aanbestedingen doen bij bedrijven die banden hebben met landen die bevolkingsgroepen elders onderdrukken, zoals Israël.

Toelichting: dit punt is gebaseerd op BDS. BDS beschrijft een '[apartheidsvrije zone](#)', waarin geen handel wordt gedreven met partijen die bijdragen aan de genocide in Palestina.

Geen medewerking aan vreemdelingen-detentie en uitzetting

[Gemeente X] verleent geen medewerking aan uitzettingen van ongedocumenteerden en wisselt slechts beperkt informatie uit met de vreemdelingendienst.

Toelichting: Ook in Nederland is sprake van [vreemdelingendetentie](#). In veel gevallen is dat onrechtvaardig. Het opsluiten van zogenaamde vreemdelingen staat op gespannen voet met mensenrechten, zo oordeelt Amnesty. De gemeente kan – binnen bepaalde kaders – besluiten daar geen medewerking aan te verlenen.

Gemeentelijk actieplan tegen discriminatie

We stellen een gemeentelijk actieplan op om discriminatie tegen te gaan. In dit actieplan houden we rekening met de verschillende gronden voor discriminatie en de manieren waarop deze op elkaar inwerken. We maken geld vrij om grassroots organisaties te ondersteunen in hun strijd tegen discriminatie.

Aandacht voor de transgemeenschap in [gemeente X]

We hebben specifieke aandacht voor de transgemeenschap in [gemeente X]. We zorgen dat zorg- en welzijnsinstellingen voldoende zijn toegerust om transpersonen ondersteuning te bieden. Daarnaast stellen we specifieke budgetten ter beschikking om veilige plekken te creëren voor queerpersonen. We vergoeden geslachtsverandering op paspoorten, rijbewijzen en ID-kaarten.

Samenwonen op proef

We geven bijstandsgerechtigden de kans om voor 6 maanden op proef samen te wonen zonder dat het consequenties heeft op hun uitkering.

Toelichting: Het komt veel voor dat mensen met een bijstandsuitkering niet gaan samenwonen, omdat ze bang zijn om hun uitkering te verliezen. Als je als bijstandsgerechtigde gaat samenwonen, word je namelijk direct gekort op je uitkering. In deze maatregel uit de participatiewet is de menselijke maat volledig zoek. Daarbij is er sprake van een woningnood en kan samenwonen op proef mensen stimuleren om toch de stap te maken samen te wonen.

Op [de website van het wetenschappelijk bureau GroenLinks](#) lees je meer over het experiment 'samenwonen op proef' bedacht door Esmah Lahlah, toenmalig wethouder in Tilburg.

Werk wordt eerlijk beloond

Werk hoort eerlijk beloond te worden. Als gemeente geven we daarin het goede voorbeeld. We doen daarom onderzoek naar de loonkloof tussen mannen en vrouwen. Daarnaast zorgen we ervoor dat we jongeren eerlijk belonen. Daar beginnen we mee door stagevergoedingen eerlijk te maken en alle vormen van jeugdloon af te schaffen.

Toelichting: Helaas komt het ook in gemeenten voor dat niet iedereen eerlijk wordt betaald. Ook in gemeenten is vaak nog sprake van een loonkloof. In veel gemeenten is daar al onderzoek naar gedaan, maar lang nog niet overal.

Bijlage | Stappenplan modelprogramma GR2026

De gemeenteraadsverkiezingen komen eraan. Dat biedt kansen om Nederland van onderop zo links en progressief mogelijk te maken. Belangrijke onderwerpen, zoals jeugdzorg, armoede en energie, vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

In den lande zien we veel voorbeelden van gemeenten die tegen de rechtse stroom in durven te varen. Zoals [Groningen](#), die statushouders nog altijd voorrang verleent op een huurwoning, [Amsterdam](#), die doorgaat met de bed-bad-brood regeling of [Arnhem](#), waar radicaal wordt gekozen voor een vergroeningsaanpak voor iedereen. Deze voorbeelden laten zien dat het ertoe doet dat GroenLinks-PvdA vertegenwoordigd is in het college. Besturen met idealen kan. Zoveel wethouders brengen dat in de praktijk.

Dergelijke ideeën staan niet op zichzelf. Ze beginnen bij een stevig lokaal programma. In veel gemeenten wordt dit programma gebruikt als onderlegger voor de coalitie-onderhandelingen. Het is belangrijk dat het verkiezingsprogramma van GroenLinks-PvdA zo links en progressief mogelijk is, zodat – als er compromissen gesloten moeten worden – die zoveel mogelijk in ons voordeel vallen. Daarbij is het verkiezingsprogramma een houvast voor de fractie: aan dit programma hebben zij zich te houden.

Daarom hebben we binnen LinksBoven gewerkt aan dit lokaal modelprogramma, aanvullend op het raamwerkprogramma dat door de wetenschappelijke bureaus verstrekt is. Dit programma hebben we samen gemaakt met verschillende sociale bewegingen, idealistische raadsleden en bestuurders. Zit je in de programmacommissie? Doe er dan je voordeel mee. Zit je niet in de programmacommissie? Niet getreurd! Iedere afdeling heeft een amendementenprocedure, waarmee je het lokale programma nóg iets linkser en progressiever kan maken. Hieronder nemen we je mee in hoe dat werkt!

6 WAT IS EEN AMENDEMENT?

Een amendement is een wijzigingsvoorstel op (een deel van) het verkiezingsprogramma. De programmacommissie legt een conceptprogramma voor aan de leden. De leden hebben de mogelijkheid om in deze conceptversie nog het een en ander aan te passen. Dat gebeurt met amendementen. Je kunt een amendement gebruiken voor drie dingen:

- Het toevoegen van een nieuw programmapunt
- Het verwijderen van een programmapunt
- Het aanpassen van een bestaand programmapunt

Amendementen worden behandeld en vastgesteld op de algemene ledenverandering waarop het verkiezingsprogramma besproken wordt. Vaak heb je een aantal ondersteuning nodig om het amendement te laten behandelen. Dat betekent dat andere leden moeten aangeven dat ze het amendement steunen. Alleen leden in je eigen afdeling kunnen je amendementen steunen.

7 LET OP: DE PROCEDURE VERSCHILT PER AFDELING!

De amendementenprocedure verschilt per afdeling. Zo bespreekt de ene afdeling het programma al in oktober en de andere pas in december. Daarom raden we je aan om de volgende informatie alvast te verzamelen.

7.1 VOORDAT JE BEGINT TE SCHRIJVEN:

- Wanneer wordt het conceptverkiezingsprogramma naar de leden gestuurd?
- Wanneer is de deadline om amendementen in te leveren?
De tijd tussen deze twee data is de tijd die je hebt om amendementen te schrijven én ondersteuning te werven (zie volgende punt).
- Hoeveel ondersteuning heeft je amendement nodig en hoe moet je deze ondersteuning aanleveren?
In sommige afdelingen wordt gebruik gemaakt van een digitale amendemententool. In andere afdelingen moet je de amendementen inclusief ondersteuning mailen naar het bestuur of programmacommissie.

7.2 NA HET SCHRIJVEN:

- Op welke manier wordt het amendement besproken op de algemene ledenvergadering (ALV)?
Krijg je spreektijd om het amendement toe te lichten? Of stemmen leden vooraf al online over het amendement?
- Wie geeft een advies over het amendement?
Je amendement wordt voorzien van een advies door de programmacommissie. Er bestaan drie soorten adviezen: negatief, oordeel ALV (neutraal) of positief.

7.3 STAPPENPLAN

Met de volgende stappen helpen we je op weg om zo goed mogelijke amendementen te schrijven.

1. **Zoek naar LinksBoven bondgenoten in jouw afdeling en maak afspraken over de verdeling.**
Samen sta je sterker! Probeer samen met anderen in je afdeling de programmahoofdstukken te verdelen. Zo kun je je focussen op een bepaald thema.
2. **Lees het modelprogramma van LinksBoven door.**
Zorg dat je globaal een beeld hebt wat er in het modelprogramma staat. Het modelprogramma geeft je, naast concrete punten, ook een feeling met hoe je lokale verkiezingsprogramma zou kunnen zijn.
3. **Lees het (jouw deel van het) concept-verkiezingsprogramma door en maak aantekeningen.**
Lees het concept-verkiezingsprogramma. Houd het modelprogramma ernaast. Staat iets er niet krachtig genoeg in? Of staat iets er totaal niet in? Maak dan aantekeningen. Filter welke aantekeningen tot een amendement kunnen leiden.

4. **Zet je aantekeningen onder elkaar en bepaal (eventueel samen met de LinksBoven bondgenoten) welke zaken belangrijk genoeg zijn voor een amendement.**
Maak een scheiding tussen hoofd- en bijzaken. Van welke programmapunten is het écht noodzakelijk dat ze aangepast worden? Welke programmapunten missen nu en moeten écht toegevoegd worden? Hoe moeilijk het ook is, het is belangrijk om keuzes te maken. Zorg ervoor dat er geen dubbelingen zijn. Dat vergt goede afstemming met andere amendementenschrijvers.
5. **Schrijf de amendementen**
Schrijf je amendementen volgens het format van jouw afdeling. Hierbij kun je het modelprogramma als inspiratie nemen. Je mag gerust hele stukken tekst uit het modelprogramma overnemen! Zorg voor een heldere formulering.
6. **Schrijf een duidelijke toelichting bij je amendement**
Zorg ervoor dat je het amendement goed toelicht. Doe dat kort, maar bondig. Je kunt antwoord geven op de volgende vragen:
 - *Welk doel streef je na met dit amendement?*
 - *Wat wordt er verwacht van de fractie/college als dit amendement wordt aangenomen?*
 - *Waarom is dat belangrijk?**Wees zo toegankelijk mogelijk. Alle leden moeten begrijpen wat je met het amendement bedoelt!*
7. **Indien van toepassing: Start (op tijd) met de werving van ondersteuningen**
Deel je amendement(en) in alle appgroepen van je lokale afdeling! Zorg ervoor dat je op tijd genoeg ondersteuningen hebt om het amendement te mogen indienen!
8. **Dien je amendement in bij het bestuur of programmacommissie**

Goed bezig! Je amendement is nu ingediend. Maar we zijn er nog niet... Nu moet de programmacommissie nog een advies geven over je amendement. Er zijn drie opties:

- Je amendement krijgt een **positief** advies: Super fijn! De programmacommissie omarmt je amendement. Waarschijnlijk zal er niet veel discussie over zijn op de ALV. Blijf goed voorbereid, maar je kunt je aandacht gerust besteden aan amendementen in de andere twee categorieën.
- Je amendement krijgt **oordeel ALV**: Nog even spannend. De programmacommissie velt geen oordeel over het amendement. De ALV mag dus kiezen. Check bij de programmacommissie wat er nodig is om ervoor te zorgen dat het amendement alsnog een positief advies krijgt. Moet je daarvoor teveel inleveren, dan kun je het amendement zo laten. Focus je dan op een goede campagne. Zorg dat je goed aan de ALV kan uitleggen waarom dit amendement belangrijk is. Vraag eventueel ook andere leden in je afdeling om dit ook te doen als je amendement wordt behandeld.
- Je amendement krijgt een **negatief** advies: Spannend, maar nog niet het einde van de wereld. Ga in gesprek met de programmacommissie om ervoor te zorgen dat je amendement een positief advies of een oordeel ALV krijgt. Moet je daarvoor teveel inleveren, dan kun je het amendement zo laten. Focus je dan op een goede campagne. Zorg dat je goed aan de ALV kan uitleggen waarom dit amendement belangrijk is. Vraag eventueel ook andere leden in je afdeling om dit ook te doen als je amendement wordt behandeld. **Amendementen in deze categorie hebben de meeste aandacht en strategie nodig. Let op: krijgt je amendement een negatief advies? Laat dat dan aan ons weten. We voorzien je dan van advies!**